

ПОДАЛЬШІ ПЕРСПЕКТИВИ будуть спрямовані на дослідження технології поєднання спеціальних знань та умінь у єдине дидактико-методичне уміння готовності випускників вищих педагогічних навчальних закладів до фізкультурно-оздоровчої роботи дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єв В. Г. Фізичне виховання в школі / В. Ареф'єв, В. Столітенко. – К.: ІЗМН, 1997. – 152 с.
2. Божик М.В. Підготовка майбутніх вчителів до розвитку культури здоров'я учнів загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Божик Микола Володимирович. – Рівне, 2015. – 268 с.
3. Методичні рекомендації з педагогічної практики (для студентів підготовки вчителів початкових класів) / Вихрущ О.В., Кодлюк Я.П., Корнієнко С.М., Онишків З.М. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2007. – 28 с.
4. Огніста К.М. Педагогічні умови формування фізичної культури першокласників: дис. ... канд. н. ф. в. і спорту : 20.00.02 / Огніста Катерина Миколаївна. – Л., 2003. – 255 с.
5. Ognistiy A.V. Teoretiko-metodichni osnovi fizichnogo vikhovannya uchniv molodshogo shkil'nogo viku / Ognistiy A.V. – Ternopil': SMP «ТАУР», 2010. – 132 с.
6. Ognistiy A.V. Formuvannya profesiynikh znan' i umin' z fizichnogo vikhovannya u maybutnikh uchiteliv / Andriy Ognistiy // Visnik Prikarpat'skogo universitetu. Seriya: Fizichna kul'tura. – Vip. 17. – 2013. – S. 95-99.
7. Ognistiy A.V. Shlyakhi pokrashchennya pidgotovki vchiteliv pochatkovikh klasiv do fizichnogo vikhovannya molodshikh shkolnyariv / Andriy Ognistiy // Pedagogika, psikhologiya ta mediko-biologichni problemi fizichnogo vikhovannya i sportu. – Kharkiv, KhOVNOKU, 2010. – №4. – S.140-142.
8. Stepanko A.V. Pidgotovka maybutnikh vchiteliv pochatkovikh klasiv do fizichnogo vikhovannya uchniv: dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Stepanko Anna Vasilivna. – Ternopil', 2008. – 242 с.
9. Shiyaniy B. M. Teoriya i metodika fizichnogo vikhovannya shkolnyariv / B. M. Shiyaniy. – Chastina 1. – Ternopil' : Navchal'na kniga – Bogdan, 2003. – 272 с.

УДК:796.011.3:379.8-057.874

Омельченко Т. Г.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Розглянуто сучасні світові тенденції організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку. Обґрунтовано доцільність використання рекреаційних ігор в організації дозвілля на основі збільшення обсягу рухової активності та оптимізації психоемоційного стану дітей молодшого шкільного віку.

Ключові слова: дозвілля, рекреаційні ігри, діти молодшого шкільного віку.

Омельченко Т.Г. Организация досуга детей младшего школьного возраста. *Рассмотрены современные мировые тенденции организации досуга детей младшего школьного возраста. Обоснована целесообразность использования рекреационных игр в организации досуга на основе увеличения объема двигательной активности и оптимизации психоэмоционального состояния детей младшего школьного возраста.*

Ключевые слова: досуг, рекреационные игры, дети младшего школьного возраста

Omelchenko T.G. Organization of leisure of children of midchildhood. *The modern world tendencies of organization of leisure of children of midchildhood are considered. Expediency of the use of the recreational playing is reasonable organization of leisure on the basis of increase of volume of motive activity and optimization of the psycho-state of children of midchildhood. With a transition from preschool education to the systematic studies at school for the children of midchildhood the volume of motive activity diminishes on 50 a natural requirement is ignored in motive activity. In this connection, most children have a not mobile way of life : at school - after school desks, at home - before television and computer that stipulates the high level of morbidity : move small - are anymore ill. Thus, there is a problem of organization of active leisure of children of midchildhood. The alternative way of decision of this problem, in our view, the use of recreational games is during organization of leisure of children of midchildhood. Recreational and games stimulate mental development, regulating and deepening an idea about an environment, developing attention, memory, observation. After their help it is possible to bring up moral internals: boldness, decision, honesty, sense of sociability, to develop physical internals. The systematic engaging in movable recreational games promote positively influence on the indexes of the state of health. In connection with the above-mentioned, bringing in of children of midchildhood to the systematic engaging in recreational games after the aim of forming of skills of healthy way of life and increase of physical health level is actual.*

Key words: leisure, recreational games, to put midchildhood

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Здоров'я дітей визначає майбутнє української нації, економічний розвиток, рівень життя, культури, науки. В Україні на тлі несприятливої демографічної ситуації спостерігається високий рівень захворюваності дитячого населення, погіршуються показники соматичного та психоемоційного розвитку дітей, що частково обумовлюється відсутністю організованого дозвілля [1]. На стан здоров'я дитини впливає безліч чинників. За даними ВООЗ тільки на 10-15% стан здоров'я визначається розвитком медицини, на 15-20% обумовлений генетичними чинниками, на 25% визначається екологічними умовами і на 50-55% - способом життя людини [5]. Таким чином, першочергова роль у формуванні та збереженні здоров'я дитини належить способу життя. До пріоритетних принципів здорового способу життя, які обумовлюють стан здоров'я дітей молодшого шкільного віку відносять: достатній рівень рухової активності, раціональне харчування, дотримання режиму дня, комфортний мікроклімат в сім'ї та школі,

контроль психоемоційного стану, профілактичні огляди, тощо. Зі вступом дитини до школи в її житті відбуваються істотні зміни, провідною стає навчальна діяльність, обсяг рухової активності зменшується на 50 %, ігнорується потреба в руховій активності. В навчальному плані дітей молодшого шкільного віку недостатня кількість занять, які передбачають рухову активність, не приділяється достатня кількість уваги організації дозвілля [1]. У зв'язку з цим, більшість дітей має малорухливий спосіб життя: в школі - за партами, вдома – перед телевізором і комп'ютером, що обумовлює високий рівень захворюваності: мало рухаються - більше хворіють. Отже, виникає проблема організації активного дозвілля дітей молодшого шкільного віку. Альтернативним шляхом вирішення даної проблеми, на наш погляд, є використання рекреаційних ігор під час організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дозвілля – це час, вільний від навчання та праці який діти можуть використовувати за своїм бажанням. Англійське слово дозвілля (LEISURE) бере свій початок з латинської мови (LIGERE), що означає "бути вільним". З латинської мови у французьку проник термін (LOISIR), що означає "бути дозволеним". Всі ці трактування є спорідненими, маючи на увазі вибір і відсутність примусу. У стародавній Греції слово дозвілля (SCHOLE) означало "серйозну діяльність без тиску необхідності", відпочинок – відновлення працездатності [1,3]. Відпочинок дітей, так само як і їх навчальну діяльність, потрібно правильно організувати. Не можна допускати, щоб вільний час та вихідні дні перетворювалися для на години неробства і нудьги. «Неробство - мати пороки», - говорить народна мудрість. Діти, у яких багато вільного часу, які безцільно його проводять, часто набувають рис адиктивної поведінки, порушують дисципліну. Аналізуючи умови, створені для розвитку, навчання і відпочинку дітей за кордоном Р.Мейвогел [1] зазначає: практично у всіх країнах Європи організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку приділяється велика кількість уваги. Науковець Л.Чайниц [3,4] підкреслює, що у США вже давно занепокоєні проблемою організації дозвілля на фоні зниження рівня фізичної активності школярів. На початку навчального року всіх здорових школярів опитують, чим вони хочуть займатися. І виходячи з цієї інформації, запрошують тренерів, відкривають гуртки, секції. У Фінляндії за дослідженнями М. Гуськова, І. Дегтярової [3] велику увагу приділяють розважальному типу дозвілля, рухливим і спортивним іграм, вправам під музику, катанням на лижах, ковзанах, плаванню, розважальному орієнтуванню. У Швеції головною функцією дозвілля вважається зміцнення і збереження здоров'я дітей. Тому програми з організації дозвілля передбачають велику кількість занять на свіжому повітрі, велосипедні прогулянки, туристичні походи, катання на лижах, ковзанах [3]. Практично у всіх проаналізованих країнах популярним є організація дозвілля у форматі клубів за інтересами - хобі. Зараз дуже популярним є квілінг, скрапбукінг, виготовлення листівок власноруч, вироби з бісеру, вишивка, в'язання, шиття, ведення власного блогу в Інтернеті і ще тисячі інших різних видів діяльності, які зроблять дозвілля організованим та корисним. Однією із тенденцій сучасності в організації дозвілля, яка привертає увагу є зменшення популярності культурно-мистецьких типів дозвілля. Як виявилось, втрачають актуальність відвідини мистецьких галерей, театрів, музеїв, досить часто їх замінює віртуальний перегляд. Зменшується потяг дітей молодшого шкільного віку до читання книг, ігноруються фізичні навантаження, рухливі ігри, зменшується рівень рухової активності. У зв'язку з цим, виникає потреба організації активного дозвілля школярів молодшого шкільного віку.

Мета дослідження: обґрунтувати доцільність використання рекреаційних ігор в організації дозвілля з дітьми молодшого шкільного віку. **Завдання дослідження:** проаналізувати та узагальнити результати особливості організації дозвілля в різних країнах світу. Обґрунтувати доцільність використання рекреаційних ігор в організації дозвілля на основі динаміки показників психоемоційного стану та збільшення обсягу рухової активності дітей молодшого шкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний ритм життя молодшого школяра характеризується зменшенням обсягу рухової активності, відсутністю мотивації до занять руховою активністю. В Україні проблему мотивації молодших школярів до рухової активності вивчають протягом тривалого часу, однак, результати проведеного дослідження вказують, що лише 11% школярів систематично займаються руховою активністю. У зв'язку з цим, можна стверджувати що підходи щодо формування мотивації до занять руховою активністю є неефективними. Можливо, необхідно перейняти світовий досвід формування мотивації до рухової активності. Цінним на наш погляд є досвід США, який необхідно вивчити і адаптувати до українського освітнього середовища. При вступі дитини до школи перш за все необхідно з'ясувати ставлення до занять руховою активністю батьків та членів родини майбутніх першокласників; запропонувати на вибір різновиди рухової активності, з'ясувати який вид рухової активності викликає інтерес у школярів? Визначити, що спонукає дітей до занять руховою активністю? Що потрібно зробити, щоб залучити школярів до регулярних занять руховою активністю? Формування мотиваційних установок до занять руховою активністю починається в дитячому віці, і на цей процес впливає безліч чинників серед яких сім'я має визначальне значення. Родинне виховання закладає основи способу життя, формує потребу в руховій активності. У зв'язку з тим, що більшість родин проводять своє дозвілля пасивно, не приділяючи належної уваги руховій активності – у дітей формується "гіподинамічний стереотип".

Вільний від уроків та домашніх завдань час школярі проводять на свій розсуд. В цій частині режиму дня домінує нестача активного відпочинку на повітрі, низька рухова активність, захоплення комп'ютерними іграми. Вирішити дані проблеми можна шляхом залучення дітей до систематичних занять рекреаційними іграми. Ігри можуть бути індивідуальні та командні, змагальні та рольові. Кожна гра має свої правила й умови. Дуже цінним є використання рекреаційних ігор, які передбачають змагальний елемент, наявність якого спонукає до гри та викликає бажання перемоги. У зв'язку з цим, правила змагальної гри повинні відповідати ряду вимог. А саме: 1) правила мають бути прості і зрозумілі; 2) до гри слід залучати всіх дітей. Не повинно бути ситуацій, коли частину учасників залучено в процес гри, а інші - пасивні спостерігачі; 3) гра повинна бути цікавою та доступною для всіх учасників. Найбільше цієї вимоги варто дотримуватися при організації та проведенні рухливих ігор; 4) Завдання, що містяться у грі, повинні бути однаковими або рівними за змістом і складністю для всіх. Ігри повинні створювати комфортну психологічну атмосферу; забезпечувати профілактику психоемоційних стресових станів. Систематичне використання ігрової діяльності впливає на розвиток умінь та навичок, які необхідні в навчальній діяльності: увага (обсяг, концентрація, переключення), пам'ять, мислення. У дітей молодшого шкільного віку активно формується довільна увага. Діти вже можуть виділяти об'єкти, які потрібні в їхній діяльності, і спеціально зосереджуватися на них. Значно зростає стійкість, збільшується обсяг мимовільної та довільної уваги. Але підвищена збуджуваність, невисока працездатність при кисневому

голоді різко знижує увагу, що заважає процесу навчання. У зв'язку з цим, ми провели дослідження щодо впливу рекреаційних ігор на показники уваги. Дослідження проводилися на базі ліцею №38 імені М. В. Молчанова м. Києва у період з січня до квітня 2015 року. У дослідженні брали участь 30 дітей молодшого шкільного віку, які систематично кожного дня після навчальних занять з 14.00 до 15.00 у спортивному залі займалися рекреаційними іграми під керівництвом фізоргів 11-их класів та вчителя фізичної культури. Всі ігри були розроблені і підібрані таким чином, щоб кожний учень, незалежно від його здібностей та можливостей відчував задоволення та піднесений настрій, а також один раз на тиждень на одному із занять організовували тематичний квест. Вивчаючи обсяг уваги (за кількістю переглянутих цифр) та концентрацію уваги – за кількістю зроблених помилок використовуючи методикою коректурна проба (цифровий варіант) для дітей молодшого шкільного віку ми отримали наступні результати: високий рівень обсягу уваги мають на початку дослідження 6% школярів і 9% школярів в кінці дослідження. Отримані дані дають можливість стверджувати позитивний вплив занять рекреаційними іграми на показники уваги дітей молодшого шкільного віку. Крім того, аналогічні позитивні зміни у динаміці показників обсягу уваги виявлені і при дослідженні інших рівнів уваги, а саме: рівень уваги вище норми виявили у 9% школярів на початку дослідження та у 14% школярів в кінці дослідження; увагу на рівні норми на початку дослідження мали 48%, в кінці дослідження – 53% школярів. Найбільш значущою є динаміка показників обсягу уваги у школярів, які на початку дослідження мали рівень нижче норми та низький. Так, зокрема на 10% в процесі дослідження зменшилась кількість дітей, які мали рівень уваги нижче норми (з 29% - на початку дослідження до 19% - в кінці дослідження); на 3% зменшилася кількість дітей, які мають низький рівень уваги (з 8% до 3% відповідно). Аналіз динаміки концентрації уваги виявив її зростання у 94% досліджених молодших школярів. Відсутність позитивних змін у 6% школярів пояснюємо несистематичними відвідуваннями занять рекреаційними іграми.

За даними літературних джерел у наш час збільшилося число тривожних дітей, що відрізняються підвищеним занепокоєнням, непевністю, емоційною нестійкістю, що підтверджено і результатами проведених нами досліджень. З аналізу результатів тесту Люшера випливає, що напруженість, стан тривожності та незадоволення є найбільш розповсюдженими. В процесі реалізації розробленої програми було виявлено позитивні зміни в психоемоційній сфері дітей молодшого шкільного віку за методикою Люшера. Після проведення занять на впродовж 6 місяців психоемоційний стан молодших школярів покращився: знизився рівень шкільного віку показало достовірне зниження кількості дітей з порушеннями психоемоційної сфери. Так, кількість дітей, що має показники «тривожності» знизилась на 4%, «деприсивності» на 6%, «напруженості» на 14%, «занепокоєння» на 8% також знизився відсоток підлітків що мають показники «замкнутості» на 9%, «вразливості» на 2% та «незадоволеності» на 6% (рис 1.).

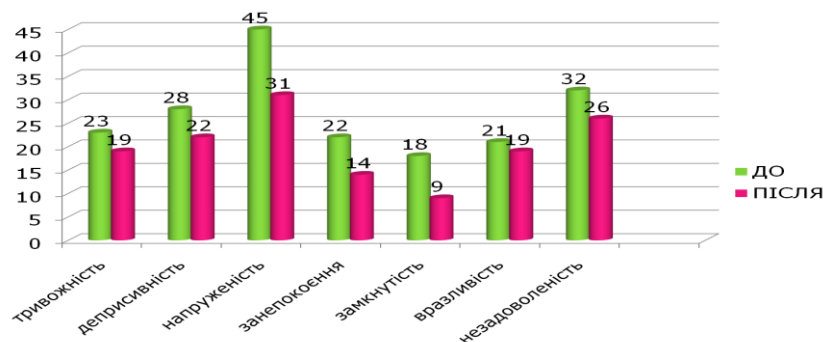

Рис.1 Динаміка показників психоемоційного стану дітей молодшого шкільного віку

Вивчення ефективності використання рекреаційних ігор в організації дозвілля дітей молодшого Рекреаційні ігри досить важливі для всебічного гармонійного розвитку студентської молоді. Цінність їх насамперед полягає в тому, що вони спонукають бути активними, діяльними, міркувати, досягати успіху. Завдяки цим іграм організм втягується в роботу, покращується апетит і травлення, стає глибшим дихання, зміцнюється нервова система, виховуються такі риси характеру, як дисциплінованість, стриманість, тощо. Великий інтерес та зацікавленість викликали у дітей квести. Квест (від англійського guest - "пошук"), різновид активних інтелектуально-логічних ігор, синонім активного відпочинку. Квест – це логічно-пошукова командна гра яка передбачає змагання, пригоди, елементи ризику, творчі і інтелектуальні завдання. Сьогодні квест вважають головним конкурентом комп'ютерних ігор у боротьбі за вільний час дітей молодшого шкільного віку. Квести, як командні ігри – це перевірка лідерських якостей, уміння приймати правильні рішення, можливість перевірити свою кмітливість і фізичну форму. Метою наших командних ігор і тренінгів є здобуття учнями молодших класів знань і навиків роботи в команді та формування команди. В основі командних ігор закладено виконання командних завдань, для досягнення поставленої мети. Таким чином, систематичне використання рекреаційних ігор під час дозвілля дозволяє ефективно впливати на психоемоційний стан та збільшує обсяг рухової активності дітей молодшого шкільного віку.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз особливостей організації дозвілля дітей молодшого шкільного віку виявив різні підходи до організації дозвілля, доцільність використання рекреаційних ігор у порівнянні з іншими формами організації дозвілля.

2. В процесі занять рекреаційними іграми розвиваються вміння та навички, які необхідні в навчальній діяльності: увага, пам'ять, мислення. Дослідження обсягу уваги та концентрації уваги молодших школярів за виявили позитивні зміни, що підтверджують доцільність використання рекреаційних ігор як для організації дозвілля так і для оптимізації навчальної діяльності.

3. Систематичне використання рекреаційних ігор оптимізує психоемоційний стан дітей молодшого шкільного віку, що підтверджується отриманими результатами дослідження за методикою Люшера, збільшує обсяг рухової активності.

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ полягають у розробці програм з організації дозвілля для дітей молодшого шкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Організація відпочинку та оздоровлення дітей: концепції, технології, досвід / О. В. Биковська, С. І. Вагнер, В. М. Горбинко, Т. М. Гулечко, О. М. Денисюк; Держ. ін-т пробл. сім'ї та молоді. - К., 2004. - 208 с.
2. Форми організації дозвілля дітей та молоді; Метод, матеріали до тренінгу / Упоряд.: В.В. Молочний, С.О. Меньков, О.В. Безпалько; За заг. ред. І.Д. Зверевої. - К.: Наук, світ, 2005. - 58 с.:
3. Saris Wim H. M. Changes in physical activity of children aged 6 to 12 years // Children and Exercise ХП Human Kinetics Publishers, Inc Champaign, Illinois, USA, 1986. — P. 121-129.
4. World health statistics 2013 : WHO Library Cataloguing in Publication Data. – Geneva, 2013. – 88 p

УДК 378.03.(045)

Осіпцов А.В.

Маріупольський державний університет

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У статті розглядаються сутність загальнолюдських цінностей особистості та особливості формування їх структурних компонентів, на основі яких будується вербальна модель загальнолюдських цінностей особистості студентів класичного університету.

Ключові слова: загальнолюдські цінності особистості, когнітивний, аксіологічний, праксіологічний, мотиваційно-потребнісний компоненти, вербальна модель, студенти класичних університетів.

Осіпцов А.В. Сущность и структурные компоненты общечеловеческих ценностей личности студентов классических университетов. В статье рассматривается сущность общечеловеческих ценностей личности и особенности формирования их структурных компонентов, на основе которых построена вербальная модель общечеловеческих ценностей личности студентов классических университетов.

Ключевые слова: общечеловеческие ценности личности, когнитивный, аксиологический, праксиологический, мотивационно-потребностный компоненты, студенты классических университетов.

Osipov A. The essence and structural components of classical universities students' personalities human values.

The article deals with the essence of human values and features of the formation of their structural components on which the verbal model of universal values of the classical university students is based. Social and personal characteristics of the student as a subject of high school are demonstrated. High school carries and reflects social preferences, needs, values, universal values of society and requires the characteristics of this social institution of society, in which the essence of the concept of "universal values" that is axiological foundation of education of the individual students traditional universities is formed and realized. On the basis of the systematic nature of the concept "universal values of students" in classical university, taken into consideration its socio-cultural determinants, we have identified four components of its structure, that reflect the properties of this axiological system. Outlined structure of motivation characterizes motivational and demanding component of the system of human values of the student in a classical university as psycho-emotional and spiritual determinant that integrates cognitive, axiological, praxiological components of the axiological system mentioned above. Systematic analysis of higher professional education proves that its structural and functional components form educative environment of the educational institution, which consists of the following subsystems as a subsystem of social communication and interaction (student's, teacher's community, academic groups, pedagogical staff); subsystem of formative influence on factors of professional training (determining, educative, developing and transforming); subsystem of formative influence on the minds of students (moral and ethical, legal, spiritual and aesthetic, scientific, professional, recreational). Outlined number of innovative and projective parameters finds its reflection in the visualized model of educative environment of classical university that allows us to understand and to use the patterns of its functioning to bring up effectively the human values of personality in students.

Key words: values, human values, the psychological aspect of the research, value ratio, the value of education and training.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Соціально-культурна розбудова сучасної незалежної України спонукала до нового бачення розвитку її духовного, морально-етичного, інтелектуального та професійно-трудоного потенціалу, прискорила зміни в свідомості людини, в суспільному житті, що цілком закономірно, актуалізувало складні аксіологічні, праксіологічні, психолого-педагогічні проблеми функціонування національної системи освіти й виховання підростаючого покоління взагалі, та особливо, вищої професійної освіти на рівні класичних університетів України. Вирішення актуалізованих складових розвитку системи національної освіти в умовах сучасності ускладнюється тим, що в Україні на сучасному етапі відбулися значні зміни в політичному, соціально-економічному, культурному житті, які привели до певної девальвації цінності праці, загальнолюдських цінностей (дали ЗЛЦ) особистості, які дійсно несуть сучасній молодій людині радість і естетичну та морально-етичну насолоду, цінність, можливість соціально-ціннісної їх само актуалізації та самореалізації у нашому сьогоденні. Обрана нами означена проблема наукового дослідження є складовою комплексних програм "Духовний та пізнавальний розвиток особистості" в рамках наукової діяльності Маріупольського державного університету та програми науково-дослідної роботи Інституту духовного розвитку людини Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля "Духовність особистості: методологія, теорія і практика".

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відомі вчені в галузі теорії та методики виховання, теорії цінностей